

Horyzonty Polityki
2026, Vol. 17, N° 60

SŁAWOMIR SOCZYŃSKI

<https://orcid.org/0000-0002-2664-6833>
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
slawomir.soczynski@upjp2.edu.pl
<https://doi.org/10.35765/HP.2026.1760.11>

Odpowiedzialność ekologiczna mediów w świetle encykliki papieża Franciszka *Laudato si'*

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Głównym celem artykułu jest analiza diagnozy współczesnego kryzysu ekologicznego przedstawionej przez papieża Franciszka w encyklice *Laudato si'* w kontekście odpowiedzialności ekologicznej mediów.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Problemem badawczym artykułu jest diagnoza współczesnych zagrożeń przedstawionych przez Franciszka w encyklice *Laudato si'* oraz identyfikacja działań proponowanych przez papieża, które służyłyby przezwyciężeniu kryzysu ekologicznego i społecznego. Szczególną uwagę poświęcono roli mediów tradycyjnych i cyfrowych w kształtowaniu świadomości ekologicznej oraz budowaniu odpowiedzialności za środowisko naturalne. W pracy skorzystano z analizy materiałów źródłowych, kwerendy literatury przedmiotu oraz dokumentów Kościoła katolickiego dotyczących kwestii społecznych i ekologicznych. Podstawowym źródłem badawczym była encyklika *Laudato si'*.

PROCES WYWODU: Na wstępie ukazano genezę współczesnej debaty ekologicznej oraz osadzono encyklikę *Laudato si'* w tradycji katolickiej nauki społecznej. Następnie analizie poddano diagnozę kryzysu ekologicznego przedstawioną przez papieża Franciszka, ze szczególnym uwzględnieniem roli mediów w utrwalaniu postaw konsumpcyjnych oraz ich potencjału w kształtowaniu świadomości ekologicznej. Całość wieńczy omówienie koncepcji ekologii integralnej oraz wskazanie kierunków zmian kulturowych, które prowadzą do budowania odpowiedzialności za środowisko i dobro wspólne („kultura miłości”).

Sugerowane cytowanie: Soczyński, S. (2026). Odpowiedzialność ekologiczna mediów w świetle encykliki papieża Franciszka *Laudato si'*. *Horyzonty Polityki*, 17(60), 211–223. <https://doi.org/10.35765/HP.2026.1760.11>.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: W encyklice *Laudato si'* papież Franciszek uznaje media za ważny podmiot współodpowiedzialny za kształtowanie społecznej świadomości ekologicznej oraz za postrzeganie problemów przez współczesnego człowieka. Media mogą skutecznie wspierać realizację idei ekologii integralnej poprzez edukację, promowanie postaw proekologicznych oraz mobilizowanie odbiorców do działań na rzecz ochrony środowiska i dobra wspólnego.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: Papież Franciszek postrzega media jako istotny podmiot współodpowiedzialny za kształtowanie świadomości ekologicznej współczesnych społeczeństw. Mogą one być zarówno czynnikiem pogłębiającym kryzys ekologiczny (poprzez promowanie konsumpcjonizmu i powierzchowności przekazu), jak i narzędziem wspierającym rozwój postaw proekologicznych. Powiązanie odpowiedzialności medialnej z koncepcją ekologii integralnej obejmuje wymiar środowiskowy, społeczny i etyczny.

SŁOWA KLUCZOWE:

ekologia, papież Franciszek, encyklika *Laudato si'*, media tradycyjne i cyfrowe

Abstract

THE ECOLOGICAL RESPONSIBILITY OF THE MEDIA
IN THE LIGHT OF POPE FRANCIS' ENCYCLICAL
LAUDATO SI'

RESEARCH OBJECTIVE: The main aim of this article is to analyse Pope Francis's assessment of the current environmental crisis, as set out in his encyclical *Laudato si'*, in the context of the media's environmental responsibility.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The research focus of this article is to analyse the contemporary threats outlined by Pope Francis in his encyclical *Laudato si'* and to identify the measures proposed by the Pope that would help to overcome the ecological and social crisis. Particular attention has been paid to the role of traditional and digital media in shaping environmental awareness and fostering responsibility for the natural environment. The study utilised an analysis of source materials, a review of the relevant literature, and Catholic Church documents concerning social and environmental issues. The primary research source was the encyclical *Laudato si'*.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The introduction outlines the origins of the contemporary environmental debate and situates the encyclical *Laudato si'* within the tradition of Catholic social teaching. It then analyses Pope Francis's assessment of the environmental crisis, with particular attention to the role of the media in reinforcing consumerist attitudes and their potential for

shaping environmental awareness. The discussion concludes with an examination of the concept of integral ecology and an indication of the directions of cultural change that lead to the development of responsibility for the environment and the common good ('a culture of love').

RESEARCH RESULTS: In his encyclical *Laudato si'*, Pope Francis recognises the media as a key player sharing responsibility for shaping public environmental awareness and for how contemporary society perceives these issues. The media can effectively support the implementation of the principles of integral ecology through education, by promoting environmentally friendly attitudes, and by encouraging the public to take action to protect the environment and the common good.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS: Pope Francis regards the media as a key player that shares responsibility for shaping the environmental awareness of modern societies. It can act both as a factor exacerbating the ecological crisis (by promoting consumerism and superficial reporting) and as a tool supporting the development of pro-environmental attitudes. Linking media responsibility to the concept of integral ecology encompasses environmental, social and ethical dimensions.

KEYWORDS:

ecology, Pope Francis, the encyclical *Laudato si'*,
traditional and digital media

WPROWADZENIE

Problematyka ekologii oraz ochrony środowiska naturalnego w ostatnich dekadach stała się jednym z najważniejszych obszarów debaty publicznej, naukowej i politycznej. Za symboliczny początek globalnej refleksji nad stanem środowiska uznaje się tzw. Raport U Thanta z 1969 roku, zatytułowany *Człowiek i jego środowisko* (Raport, 1969). Dokument ten zwracał uwagę na zagrożenie dla dalszego funkcjonowania gatunku ludzkiego (jako gatunku biologicznego) wynikające z degradacji naturalnego środowiska jego życia. Wśród najistotniejszych problemów wskazywał rosnące zanieczyszczenie wód, powietrza i gleb, nadmierną eksploatację zasobów przyrodniczych, utratę bioróżnorodności oraz niewłaściwe gospodarowanie odpadami. Autorzy raportu podkreślali również, że sposób, w jaki człowiek kształtuje swoje relacje ze środowiskiem naturalnym, może prowadzić do poważnych konsekwencji społecznych i zagrożeń cywilizacyjnych.

W kolejnych dekadach zagadnienia ekologiczne stały się przedmiotem zainteresowania licznych instytucji życia społecznego, politycznego i religijnego. Szczególne miejsce w tej debacie zajmuje Kościół katolicki, który konsekwentnie podejmuje refleksję nad społecznymi i moralnymi aspektami relacji człowieka z przyrodą. Kulminacyjnym momentem rozwoju tego nauczania było przygotowanie i ogłoszenie przez papieża Franciszka w 2015 roku encykliki *Laudato si'* (*Pochwalony bądź*), której podtytuł – *O trosce o wspólny dom* – wskazuje na jej podstawowe przesłanie (Franciszek, 2015). Niewątpliwie dokument ten przekracza granice wyznaniowe. Papież Franciszek apeluje w nim do wszystkich ludzi dobrej woli, by włączali się w ruch na rzecz ochrony środowiska. Głównym celem głowy Kościoła jest wezwanie do „troski o wspólny dom”, czyli o Ziemię, oraz podjęcie globalnego dialogu na temat kryzysu ekologicznego.

Encyklika ta wpisuje się w tradycję katolickiej nauki społecznej zapoczątkowanej przez papieża Leona XIII encykliką *Rerum novarum* (Leon XIII, 1891). Była ona odpowiedzią Kościoła katolickiego na społeczne napięcia i konflikty, które narodziły się w XIX wieku wraz z wejściem cywilizacji w erę industrializacji. Kontekstem do powstania i rozumienia encykliki *Laudato si'* są również inne, późniejsze dokumenty Kościoła, jak chociażby encyklika *Mater et Magistra* (Jan XXIII, 1961), w której papież zwraca się do krajów bogatych o udzielenie pomocy państwom cierpiącym z powodu ubóstwa. Innym dokumentem jest encyklika *Populorum progressio* (Paweł VI, 1967), w której papież podkreślił odpowiedzialność państw rozwiniętych wobec krajów rozwijających się, a także zależność między rozwojem gospodarczym a utrzymaniem pokoju.

Pisząc swoją encyklikę, Franciszek zwrócił również uwagę na nauczanie Jana Pawła II. Zaznaczył, że już w pierwszej swojej encyklice *Redemptor hominis* z 1979 roku papież pisał, iż „człowiek zdaje się często nie dostrzegać innych znaczeń swego naturalnego środowiska, jak tylko te, które służą celom doraźnego użycia i zużycia” (Jan Paweł II, 1979, nr 287). Będąca przedmiotem niniejszej analizy encyklika *Laudato si'* jest więc kontynuacją namysłu wcześniejszych papieży nad problemami społecznymi. W tym przypadku są one związane z troską o naszą planetę. Papież w dokumencie tym uświadamia wszystkim, że świat stoi dziś przed bezprecedensowymi wyzwaniami środowiskowymi. Ocieplenie klimatu, utrata bioróżnorodności

i degradacja zasobów naturalnych nie są tylko problemami naukowymi, ale przede wszystkim społecznymi. Konieczne jest więc zainteresowanie nimi różnych grup i środowisk, w tym dynamicznie rozwijających się mediów tradycyjnych i cyfrowych.

Celem niniejszego opracowania jest analiza treści encykliki *Laudato si'* w kontekście odpowiedzialności ekologicznej mediów, a także poszukiwanie odpowiedzi na pytania o to, co jest powodem współczesnego kryzysu i jakie rozwiązania widzi papież w obecnej sytuacji.

KOMPONENTY KRYZYSU KLIMATYCZNEGO

Media jako kanały informacji, edukacji i perswazji mają ogromny wpływ na to, jak społeczeństwa postrzegają globalne zagrożenia i jak na nie reagują. Zdaniem papieża Franciszka współczesny kryzys dotyczy nie tylko kwestii środowiska naturalnego, ale i życia społecznego. Odpowiedzialność za używany język, prezentowane obrazy, ale przede wszystkim budowane narracje są więc właściwą odpowiedzią na wskazany kryzys. Zakładając, że nie ma ekologii bez sprawiedliwości społecznej, Franciszek akcentuje wzajemne przenikanie się czterech elementów: degradacji środowiska, niesprawiedliwości społecznej, kultury konsumpcjonizmu oraz kryzysu etycznego: „Nie ma dwóch odrębnych kryzysów, jeden środowiskowy, a drugi społeczny, lecz jeden złożony kryzys społeczno-środowiskowy” (Franciszek, 2015, nr 139). W encyklice proponuje koncepcję „ekologii integralnej”, w której środowisko naturalne, relacje społeczne, ekonomia i duchowość są ze sobą głęboko powiązane: „Ekologia ludzka zakłada coś bardzo głębokiego: relacje osoby z samym sobą, z innymi, z Bogiem i z ziemią” (Franciszek, 2015, nr 47).

Papież nawiązuje tym samym do filozofii personalizmu integralnego, który ma swoje źródło w humanizmie integralnym Jacques’a Maritaina i jest rozumiany jako całościowy program społeczno-polityczny. Ten francuski neotomista definiuje osobę jako

wszechświat o naturze duchowej, obdarzony wolnością wyboru i stanowiący tym samym całość niezależną wobec świata. Ani natura, ani państwo nie mają dostępu do tego wszechświata bez jego pozwolenia. I nawet Bóg, który jest i działa wewnątrz, działa w nim w sposób szczególny i z przedziwną delikatnością, która wskazuje,

jak bardzo się z nim liczy: szanuje jego wolność, choć mieszka w jej sercu, pobudza ją, lecz nigdy nie zadaje gwałtu (Maritain, 1960, s. 16).

Ta „wolność wyboru” i „niezależność wobec świata” pociągają za sobą szczególną odpowiedzialność człowieka za świat, w którym odgrywa on wiodącą rolę. Uprzywilejowana pozycja człowieka wynika z jego wyjątkowego charakteru i niepowtarzalności. Choć można uznać, że każde zwierzę oraz każdy przedmiot posiada cechy indywidualne, to wyjątkowość osoby ludzkiej ma odmienny wymiar. Człowiek wyróżnia się bowiem zdolnością do rozumnego myślenia oraz podejmowania wolnych decyzji. Dzięki tym predyspozycjom zajmuje szczególne miejsce w świecie przyrody, przewyższając pozostałe byty obecne w rzeczywistości materialnej. „Człowiek ma pozycję nadrzędną w stosunku do całej przyrody, stoi ponad wszystkim, z czym spotykamy się w widzialnym świecie. Przekonanie to tkwi w doświadczeniu” (Wojtyła, 2020, s. 418).

Uprzywilejowana pozycja człowieka w świecie nie oznacza jednak jego prawa do nieograniczonego panowania nad przyrodą ani do jej eksploatowania. Przeciwnie, nakłada szczególną odpowiedzialność o troskę za świat jako integralną całość oraz za zachowanie równowagi między człowiekiem, innymi istotami żywymi i środowiskiem naturalnym. Papież Franciszek przypomina, że „wszystko jest ze sobą powiązane i że autentyczna troska o nasze życie i naszą relację z naturą jest nierozdzielnie związana z wymiarem sprawiedliwości i braterstwa oraz wierności wobec innych” (Franciszek, 2015, nr 70). W jego ocenie skuteczne przeciwdziałanie problemom klimatycznym nie jest możliwe bez równoczesnego zajęcia się kwestiami ubóstwa, wykluczenia społecznego i narastających nierówności. Przyczyn współczesnego kryzysu ekologicznego upatruje on między innymi w mentalności „użyj i wyrzuć” (Franciszek, 2015, nr 123), która kształtuje postawy społeczne zarówno wobec dóbr materialnych, jak i relacji międzyludzkich. Utrwalaniu tego modelu życia mogą sprzyjać również media, promujące wzorce nadmiernej konsumpcji oraz powierzchownego postrzegania rzeczywistości.

KRYTYKA MEDIÓW

W encyklice *Laudato si'* papież Franciszek formułuje wyraźną krytykę współczesnych środków społecznego przekazu, zwracając uwagę na ich wpływ na jakość życia człowieka, relacje międzyludzkie oraz sposób postrzegania problemów społecznych. W jego ocenie jednym z przejawów nieodpowiedzialności mediów jest kształtowanie postaw prowadzących do degradacji środowiska naturalnego, ale również osłabienia relacji społecznych, zaburzeń w sferze ekonomii oraz ostatecznie zubożenia życia duchowego. Zdaniem papieża media stanowią jeden z głównych kanałów upowszechniania i utrwalania modelu konsumpcyjnego, który utrudnia wysiłki edukacyjne na rzecz ekologii oraz zmiany stylu życia. Franciszek podkreśla, że media nie ograniczają się wyłącznie do przekazywania informacji, lecz aktywnie współtworzą społeczną rzeczywistość. Ich przekaz może albo pogłębiać obojętność wobec problemów środowiskowych, albo inspirować do działań proekologicznych. Szczególnie niebezpieczne jest promowanie postaw opartych na nieustannym poszukiwaniu nowości i gromadzeniu dóbr materialnych, co przyczynia się do nadmiernej eksploatacji zasobów planety. W tym kontekście papież zauważa, że jeżeli nawet podejmowane będą działania edukacyjne, to

edukacja okaże się nieskuteczna, a jej wysiłki będą bezowocne, jeśli nie będzie się też usiłowało szerzyć nowego modelu w stosunku do człowieka, życia, społeczeństwa i jego relacji z naturą. W przeciwnym razie nadal rozwijać się będzie model konsumistyczny, przekazywany przez środki przekazu oraz poprzez skuteczne mechanizmy rynkowe (Franciszek, 2015, nr 215).

W ten sposób papież wskazuje na szczególną odpowiedzialność mediów za kształtowanie postaw społecznych sprzyjających realizacji zasad integralnej ekologii.

Według Franciszka media poprzez powierzchowne przedstawianie problemów ekologicznych oraz marginalizowanie lub ignorowanie oznak degradacji środowiska naturalnego mogą przyczyniać się do utrwalania społecznej obojętności wobec kryzysu ekologicznego. Taki sposób komunikowania sprzyja podtrzymywaniu nieodpowiedzialnych postaw oraz akceptacji modeli życia opartych na nadmiernej konsumpcji i eksploatacji zasobów naturalnych. W konsekwencji media mogą wzmacniać zjawisko określane przez papieża mianem

ekologii powierzchniowej czy pozornej, która umacnia pewną ospałość i bezmyślną nieodpowiedzialność. Jak to często bywa w czasach głębokiego kryzysu, które wymagają trudnych wyborów, jesteśmy kuszeni, aby myśleć, że to, co się dzieje, nie jest aż tak poważne. Jeśli spojrzymy w sposób powierzchowny, pomijając pewne widoczne oznaki skażenia i degradacji, to wydaje się, że sytuacja nie jest tak poważna i że planeta mogłaby przez długi czas trwać w aktualnych warunkach (Franciszek, 2015, nr 59).

Z dokumentu papieskiego można z łatwością wyczytać, że odpowiedzialne media mają dziś obowiązek edukować, rzetelnie informować i promować wartości sprzyjające trosce o wspólne dobro, jakim jest środowisko naturalne i relacje społeczne. Z tego względu Franciszek krytycznie odnosi się do mediów, które redukują złożone problemy do uproszczonych i powierzchownych przekazów. Zwraca uwagę na postępującą banalizację treści oraz na niebezpieczeństwo dominacji logiki rynkowej, w której priorytetem staje się przyciągnięcie uwagi odbiorcy i realizacja interesów reklamodawców, a nie służba prawdzie i dobru wspólnemu.

Papież podkreśla, że jednym z istotnych problemów współczesnych mediów jest ich ekonomizacja, która wyraża się w stawianiu przez nie za nadrzędny cel maksymalizacji zysku. Zjawisko to jest widoczne w reklamach i narracjach, promujących styl życia, który stoi w sprzeczności z zasadami ekologii integralnej, służącej rozwojowi środowiska naturalnego, w którym znajdują swoje miejsce do godnego życia kolejne pokolenia. W ocenie Franciszka problem ten pogłębia między innymi fakt, że znacząca część środków masowego przekazu i ośrodki władzy funkcjonują w izolowanych obszarach miejskich, z dala od miejsc, gdzie degradacja środowiska najsilniej uderza w najuboższych (Franciszek, 2015, nr 49). Papież przywołuje przy tej okazji fragment Listu pasterskiego Konferencji Episkopatu Boliwii: „Zarówno wspólne doświadczenia życia codziennego, jak i badania naukowe wskazują, że najpoważniejsze skutki wszystkich przestępstw przeciwko środowisku znoszą ludzie najubożsi” (Konferencja, 2012, nr 17). Zdaniem Franciszka brak bezpośredniego kontaktu prowadzi do „znieczulania sumień” oraz tworzenia stronniczych analiz, które ignorują „wołanie ziemi, jak i krzyk biednych” (Franciszek, 2015, nr 49).

Franciszek wprowadza w encyklice również pojęcie „skażenia umysłowego” (*contaminación mental*), które jego zdaniem jest

wynikiem przesytu informacyjnego i zamętu w mediach cyfrowych. Podkreśla, że współczesny człowiek jest nieustannie bombardowany ogromną liczbą bodźców, komunikatów i treści pochodzących z mediów tradycyjnych oraz cyfrowych. Taka nadmierna ekspozycja na informacje prowadzi do rozproszenia uwagi, utrudnia koncentrację oraz ogranicza zdolność do krytycznej refleksji nad własnym życiem i otaczającą rzeczywistością.

Wielkim mędrcom przeszłości groziłoby w tym kontekście, że będą świadkami, jak ich mądrość jest przytłumiana pośród rozprasającego zgiełku informacyjnego. Konieczny jest wysiłek, aby środki te stały się bodźcem do nowego rozwoju kulturalnego ludzkości, a nie degradacją jej najgłębszego bogactwa. Prawdziwej mądrości, owocu refleksji, dialogu i wielkodusznego spotkania między ludźmi nie osiąga się jedynie na drodze gromadzenia danych, prowadzącego do przesytu i zamętu w swego rodzaju skażeniu umysłowym (Franciszek, 2015, nr 47).

Podobnie jak działalność człowieka może powodować degradację środowiska naturalnego: zanieczyszczenie gleby, powietrza czy wody, tak nieuporządkowany napływ informacji może prowadzić do wewnętrznego pogubienia człowieka. W konsekwencji osoba traci zdolność do przeżywania ciszy, kontemplacji i głębszego namysłu, co utrudnia jej podejmowanie odpowiedzialnych decyzji oraz budowanie dojrzałych relacji. „Skażenie umysłowe” osłabia również wrażliwość na piękno przyrody i potrzeby innych, oddalając człowieka od autentycznego doświadczenia świata oraz od relacji opartych na obecności, dialogu i wzajemnym szacunku. W ten sposób kryzys ekologiczny i kryzys kulturowy okazują się ze sobą ściśle powiązane, ponieważ degradacja środowiska zewnętrznego często współwystępuje z degradacją ludzkiej świadomości i sposobu postrzegania rzeczywistości.

POTRZEBA NOWEJ KULTURY

Papież zachęca w encyklice do budowania „kultury troski”, pokazywania dobrych praktyk i lokalnych inicjatyw, angażowania odbiorców w zmianę stylu życia, w odejściu od konsumpcjonizmu oraz indywidualizmu i promowania zrównoważonego zaspokajania potrzeb, a także

budowania dobra wspólnego, obejmującego przyszłe pokolenia. Pisze: „Media i przemysł reklamy mają ogromny wpływ, a czasem prowadzą do apatii, ironii i braku zaangażowania” (Franciszek, 2015, nr 203).

Postulat ten jest możliwy do zrealizowania. Papież wskazuje na znaczący potencjał, jakim dysponują media, a także zasięg ich oddziaływania społecznego i kulturowego. Ich wpływ nie ogranicza się jedynie do przekazywania informacji, lecz obejmuje również kształtowanie postaw, wartości oraz sposobów postrzegania rzeczywistości. Odpowiedzialnie wykorzystywane media mogą przyczyniać się do budowania „kultury troski”, solidarności i odpowiedzialności za dobro wspólne. Poprzez prezentowanie rzetelnych informacji, nagłaśnianie problemów społecznych i ekologicznych oraz promowanie pozytywnych wzorców zachowań stają się ważnym narzędziem edukacji i formacji społecznej, przyczyniając się do przezwyciężenia „kultury odrzucenia”. Wydaje się, że jest to jeden z najmocniejszych wątków krytycznych w całej encyklice. „Kulturę odrzucenia” (*cultura del descarte*) definiuje Franciszek jako kulturę, „która dotyczy zarówno ludzi wykluczonych, jak i przedmiotów, które szybko stają się śmieciami” (Franciszek, 2015, nr 22). Papież postuluje nadejście „śmiałej rewolucji kulturowej”, która pozwoli ludzkości odzyskać wartości i wielkie cele zniszczone przez megalomańskie niepoohamowanie.

Nowa kultura powinna opierać się na szczerej miłości społecznej oraz braterstwie, które przejawiają się w prostych, codziennych gestach troski o bliźniego i środowisko. W tym kontekście Franciszek przywołuje zaproponowany przez papieża Pawła VI ideał „cywilizacji miłości” (Paweł VI, 1976, s. 709). To w niej widzi klucz do tego,

aby społeczeństwo stało się bardziej ludzkie, bardziej godne osoby, niezbędne jest docenienie miłości w życiu społecznym – na płaszczyźnie politycznej, ekonomicznej, kulturowej – i uczynienie z niej stałej i najwyższej normy działania (Papieska Rada, 2005, nr 582).

„Cywilizacja miłości” powinna wprowadzić powszechną solidarność, uznając, że wszyscy jesteśmy zjednoczeni:

Dziś zarówno wierzący, jak i niewierzący są zgodni, że ziemia jest zasadniczo wspólnym dziedzictwem, którego owoce powinny służyć wszystkim. Dla ludzi wierzących staje się to kwestią wierności wobec Stwórcy, ponieważ Bóg stworzył świat dla wszystkich. Dlatego każdy projekt ekologiczny powinien włączać perspektywę społeczną,

uwzględniając prawa podstawowe osób najbardziej społecznie upośledzonych (Franciszek, 2015, nr 93).

Trzecim istotnym elementem nowej kultury ekologicznej wskazywanym przez papieża Franciszka jest troska o zachowanie tożsamości lokalnych wspólnot oraz bogactwa kulturowego narodów, które w jego ocenie są zagrożone procesami konsumpcyjnej homogenizacji. Papież zauważa, że

zglobalizowana ekonomia dąży do homogenizacji kultury i osłabienia ogromnej różnorodności kulturowej, będącej skarbem ludzkości. Z tego powodu usiłuje rozwiązać wszystkie problemy za pomocą jednolitych działań prawnych lub technicznych, co prowadzi do pomijania złożoności problematyki lokalnej, wymagającej aktywnego udziału mieszkańców (Franciszek, 2015, nr 144).

W tym ujęciu ochrona środowiska nie może być oddzielana od ochrony dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji oraz społecznych form współistnienia.

Jednocześnie Franciszek proponuje alternatywne rozumienie jakości życia, oparte na zasadzie, że „mniej znaczy więcej”. Zachęca do rozwijania „prorockiego i kontemplatywnego stylu życia, zdolnego do głębokiej radości” oraz unikania „obsesji na tle konsumpcji” (Franciszek, 2015, nr 222). Wśród wartości sprzyjających realizacji tego modelu życia wymienia wstrzemięźliwość i pokorę, które pozwalają cieszyć się prostymi dobrami codzienności i okazywać za nie wdzięczność, bez ulegania logice nieustannej konsumpcji (Franciszek, 2015, nr 223). Ważnym elementem tej postawy jest również troska o środowisko naturalne, prowadząca do odzyskania harmonii człowieka ze stworzeniem (Franciszek, 2015, nr 225–226), a także dowartościowanie czasu odpoczynku i świętowania, które umożliwiają odnowienie relacji z Bogiem, drugim człowiekiem i światem przyrody (Franciszek, 2015, nr 237).

PODSUMOWANIE

Analiza encykliki *Laudato si'* pozwala stwierdzić, że papież Franciszek nie ogranicza się jedynie do diagnozy współczesnego kryzysu ekologicznego, ale wskazuje też na odpowiedzialność za jego

przezwyciężenie – zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i instytucjonalnym. W tej diagnozie media jawią się jako podmiot o podwójnej roli: z jednej strony mogą przyczyniać się do utrwalania postaw i wzorców zachowań sprzyjających degradacji, a z drugiej – mają potencjał do wspierania procesów edukacyjnych i społecznych. Warunkiem realizacji tej misji jest oparcie się na nowej etyce i zasadach troski, prawdy i odpowiedzialności. Sposób, w jaki opowiadamy o świecie, współtworzy ten świat. W *Laudato si'* papież apeluje o media, które będą służyć życiu, wspólnocie i przyszłości planety.

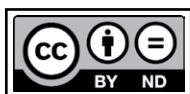
Szczególne znaczenie mają działania ukierunkowane na rozwijanie świadomości ekologicznej, ukazywanie rzeczywistych konsekwencji degradacji środowiska oraz popularyzowanie praktyk zgodnych z ideą zrównoważonego rozwoju. Media mogą inspirować odbiorców do podejmowania konkretnych działań na rzecz ochrony środowiska, angażowania się w inicjatywy społeczne oraz budowania relacji opartych na współpracy i wzajemnej odpowiedzialności. W ten sposób stają się nie tylko narzędziem i przestrzenią wymiany informacji, ale także istotnym czynnikiem wspierającym kształtowanie postaw prospołecznych i proekologicznych, które są niezbędne dla realizacji idei integralnej ekologii.

BIBLIOGRAFIA

- Franciszek (2015). Encyklika *Laudato si'*. *O trosce o wspólny dom* z 24 maja 2015 roku. https://www.vatican.va/content/francesco/pl/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html (dostęp: 3.01.2026).
- Jan Paweł II (1979). Encyklika *Redemptor hominis* z 4 marca 1979 roku. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/encykliki/r_hominis (dostęp: 3.01.2026).
- Jan XIII (1961). Encyklika *Mater et Magistra*. *O współczesnych przemianach społecznych w świetle nauki chrześcijańskiej* z 15 maja 1961 roku. <https://www.mop.pl/doc/html/encykliki/Mater%20et%20Magistra.htm> (dostęp: 3.01.2026).
- Konferencja Episkopatu Boliwii (2012). List pasterski o środowisku i ludzkim rozwoju w Boliwii: *El universo, don de Dios para la vida*.
- Leon XIII (1891). Encyklika *Rerum novarum*. <https://www.mop.pl/doc/html/encykliki/Rerum%20novarum.htm> (dostęp: 3.01.2026).

- Maritain, J. (1960). *Humanizm integralny*. J. Budzisz (Tłum.). Londyn: Katolicki Ośrodek Wydawniczy „Veritas”.
- Papieska Rada „Iustia et Pax” (2005). *Kompendium nauki społecznej Kościoła*. Kielce: Jedność.
- Paweł VI (1967). Encyklika *Populorum progressio*. O popieraniu rozwoju ludów z 26 marca 1967 roku. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/pawel_vi/encykliki/populorum_progressio_26031967 (dostęp: 3.01.2026).
- Raport (1969). Raport U Thanta przedstawiony na sesji Zgromadzenia Ogólnego 26 maja 1969 przez Sekretarza Generalnego ONZ U Thanta (ang. *The problems of human environment*). Rezolucja nr 2390.
- Wojtyła, K. (2020). *Człowiek jest osobą* (s. 415-420). W K. Wojtyła, *Osoba i czyn*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>